EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

14. september 2006 *

Kohtuasjas C-244/05,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Bayerischer Verwaltungsgerichtshofi (Saksamaa) 19. aprilli 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. juunil 2005, menetluses

Bund Naturschutz in Bayern eV,

Johann Märkl jt,

Angelika Graubner-Riedelsheimer jt,

Friederike Nischwitz jt,

versus

Freistaat Bayern,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud R. Silva de Lapuerta (ettekandja), P. Kūris, G. Arestis ja J. Klučka,

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. aprilli 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Bund Naturschutz in Bayern eV, esindajad: *Rechtsanwalt* U. Kaltenegger ja *Rechtsanwalt* P. Rottner,

— J. Märkl jt, esindajad: *Rechtsanwalt* C. Deißler ja *Rechtsanwalt* A. Schwemer,

— F. Nischwitz jt, esindajad: *Rechtsanwalt* A. Lehners ja *Rechtsanwalt* E. Schönefelder,

— Freistaat Bayern, esindajad: professorid A. Brigola ja M. Dauses ning G. Schlapp ja M. Wiget,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: M. van Beek ja M. Heller,

olles 18. mai 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „direktiiv") artikli 3 tõlgendamist.

2 Nimetatud eelotsusetaotlus esitati Bund Naturschutz in Bayern eV ja 23 teise isiku (edaspidi „hagejad") ning Freistaat Bayerni vahelises kohtuvaidluses, mis puudutas kiirteeprojekti heakskiitvat otsust.

Direktiiv

3 Direktiivi põhjenduse 6 kohaselt, „tagamaks ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse taastamist või säilitamist tuleb määrata konkreetsed erikaitsealad, et kindlaksmääratud ajakava kohaselt luua Euroopas sidus ökoloogiline võrgustik".

4 Direktiivi artikkel 3 näeb ette:

„1. Luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

Natura 2000 võrgustikku kuuluvad ka liikmesriikide [nõukogu 2. aprilli 1979. aasta] direktiivi 79/409/EMÜ [loodusliku linnustiku kaitse kohta] kohaselt klassifitseeritud linnukaitsealad.

2. Iga liikmesriik annab oma panuse Natura 2000 loomisse võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub lõikes 1 nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Selleks määrab liikmesriik artikli 4 kohaselt erikaitsealad, võttes arvesse lõikes 1 ettenähtud eesmärke.

[...]"

5 Direktiivi artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, milliseid kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. [...]

Loetelu koos ala käsitleva teabega saadetakse komisjonile kolme aasta jooksul käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. [...]

2. Komisjon kehtestab kokkuleppel kõikide liikmesriikidega III lisas (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti c alapunktis iii nimetatud kõigi viie biogeograafilise piirkonna ja artikli 2 lõikes 1 nimetatud kogu territooriumi kohta liikmesriikide esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu, märkides alad, kus on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Liikmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsate liikide levilad moodustavad üle 5% riigi territooriumist, võivad oma territooriumil ühenduse jaoks oluliste alade valimisel kokkuleppel komisjoniga taotleda III lisas (2. etapp) nimetatud kriteeriumide paindlikumat kohaldamist.

Ühenduse jaoks olulisteks aladeks valitud alade loetelu kinnitab komisjon artiklis 21 sätestatud korras, märkides alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

3. Lõikes 2 nimetatud loetelu kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

4. Kui ala on lõikes 2 sätestatud korras kinnitatud ühenduse jaoks oluliseks alaks, määravad asjaomased liikmesriigid ala erikaitsealaks võimalikult kiiresti [...]

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas lõigus nimetatud loetellu, kohaldatakse selle suhtes artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4."

6 Vastavalt direktiivi artikli 6 lõikele 1 kehtestavad liikmesriigid erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

7 Direktiivi artikli 6 lõiked 2, 3 ja 4 sätestavad:

„2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega."

8 Direktiivi artikkel 7 sätestab: „Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad kõik direktiivi 79/409/EMÜ artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates ala direktiivi 79/409/EMÜ kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem."

9 Vastavalt direktiivi artiklile 11 teostavad liikmesriigid artiklis 2 nimetatud looduslike elupaikade ja liikide kaitsestaatuse järelevalvet, pöörates erilist tähelepanu esmatähtsatele looduslikele elupaigatüüpidele ja esmatähtsatele liikidele.

Siseriiklikud õigusnormid

10 Föderaalne teeseadus (Bundesfernstraßengesetz) kehtestab muu hulgas sellise kategooria teede ehituse tingimused.

11 Selle seaduse artikkel 17 näeb ette:

„(1) Föderaalsete teede ehitamine või muutmine toimub eelnevalt heakskiidetud projekti alusel. Sealjuures tuleb arvesse võtta kõiki projektiga seotud avalikke ja erahuve, sh projekti mõju keskkonnale.

[...]"

12 Föderaalse loodus- ja maastikukaitseseaduse (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege) artikli 10 lõike 1 punkt 5 kõlab nii:

„Käesoleva seaduse tähenduses tuleb ühenduse tähtsusega aladena mõista alasid, mis on kantud direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõike 2 kolmandas lõigus ette nähtud loetellu, isegi kui nad ei ole veel kuulutatud aladeks käesoleva seaduse tähenduses."

13 See seadus näeb oma artiklites 32–38 ette meetmed Euroopa ökoloogilise võrgustiku Natura 2000 kaitseks.

14 Sel eesmärgil kehtestab sama seaduse artikkel 33 valikuprotseduuri niisugustele aladele, mille komisjon võib seejärel kinnitada. Selle artikli lõike 5 esimeses lauses on märgitud:

„Kui ala on teatavaks tehtud [...]

[...]

kõik projektid, meetmed, muudatused või häiringud, mis võivad kahjustada selle ala kaitse-eesmärgi seisukohast peamisi osi, on ühenduse tähtsusega aladel kuni kaitsemeetmete rakendamiseni keelatud. [...]"

15 Baieri loodus- ja maastikukaitse ning virgestusseaduse (Gesetz über den Schutz der Natur, die Pflege der Landschaft und die Erholung in der freien Natur) artikli 13b lõike 1 esimene lause on sõnastatud järgmiselt:

„Ühenduse jaoks olulisi alasid tuleb direktiivi 92/43/EMÜ [...] artikli 4 lõike 4 kohaselt kaitsta kui erikaitsealasid."

16 Selle seaduse artikkel 13c näeb ette:

„(1) Muudatused ja häiringud, mis võivad märgatavalt või püsivalt ohustada nende alade terviklikkust, mis on osa ühenduse tähtsusega aladest või Euroopa linnukaitsealadest ja mis on viimaste kaitse-eesmärkide suhtes määrava tähtsusega, on keelatud. Kooskõlastatavatel aladel on eelmises lauses kirjeldatud tegevus keelatud, kuna see võib märgatavalt või püsivalt ohustada biotoope või esmatähtsaid liike, mida need alad kaitsevad.

(2) Projektid, mis individuaalselt või teiste kavade või projektidega koostoimes võivad märgatavalt või püsivalt ohustada nende alade terviklikkust, mis on osa ühenduse tähtsusega aladest või Euroopa linnukaitsealadest ja mis on viimaste kaitse-eesmärkide suhtes määrava tähtsusega, on keelatud.

(3) Kavad, mis individuaalselt või teiste kavade või plaanidega koostoimes võivad ohustada ühenduse jaoks olulisi alasid või Euroopa linnukaitsealasid, peavad viimaste kaitse-eesmärke arvesse võtma.

[...]"

17 Sama seaduse artikkel 48 näeb ette:

„(1) Looduskaitse eest vastutavate ametiasutuste, Baieri keskkonnakaitseameti ja kohalike omavalitsusüksuste töötajad või esindajad on volitatud sisenema maa-alale, et teha seal käesolevas seaduses ette nähtud ülesannete täitmiseks vajalikke uurimisi; see volitus laieneb ka keskkonnakaitse nõuandekomiteede liikmetele koosolekute ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Käesolev säte laieneb muu hulgas ka käesoleva seadusega kehtestatud meetmete ettevalmistamisele ning maamõõtmisele, pinnaseuuringutele ja sarnastele toimingutele. [...]

(2) Looduskaitse [...] eest vastutavad institutsioonid või ametiasutused võivad [...] rakendusmääruste vastuvõtmiseni anda määrusi või üksikakte muudatuste [...]

keelustamise kohta maksimaalselt kuni kaheks aastaks, et tagada kaitstavate alade ja objektide ennetav kaitse, kui on oht, et need muudatused kahjustavad kavandatud kaitsemeetmete eesmärki; kui erilised tingimused nõuavad, võib seda tähtaega pikendada maksimaalselt ühe aasta võrra. Niisugust meedet võib võtta üksnes juhul, kui looduskaitse eest vastutavad ametiasutused või pädevad institutsioonid kohaldavad lõplikku kaitse alla võtmise menetlust samaaegselt või viivitamatult pärast seda.

(3) Kaitsealuse ala [...] teatavakstegemisest kuni kaitsemääruse jõustumiseni on kirjeldatud looduskaitsealadel ühe aasta jooksul kõik muudatused keelatud, kui lõike 2 kohases määruses või üksikaktis ei ole sätestatud teisiti. Pinnase sihtotstarbeline kasutus jääb samaks kui teatavakstegemise hetkel. Niisugune tagajärg peab teates olema mainitud."

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja eelotsuse küsimused

18 Põhikohtuasja hagejad on vastu uue München-Mühldorf-Simbach-Pocking A 94 kiirtee Forstinning-Pastetten sektori ehitusele. Föderaalsete kiirteede vajaduse hindamisplaanis määrati selle ühendustee loomine „esmavajalikuks".

19 Tööde planeerimisel on trass alates Forstinningi piirkonnast vastuoluline. Olemasolev föderaalne maantee B 12, millele enamus uue A 94 kiirtee ehitusest oli planeeritud, läbib Haagi küla (edaspidi „Haagi trass").

20 7. märtsi 2002. aasta otsusega kiitis Ülem-Baieri valitsus heaks A 94 kiirtee 6,2 km pikkuse uue Forstinning-Pastetten sektori ehituse projekti, mis eraldus Haagi trassilt põhja pool Dorfeni küla läbivale trassile (edaspidi „Dorfeni trass"). Dorfeni trassi valik tähendab seda, et A 94 kiirtee ületaks muu hulgas Hammerbachi ja Iseni jõge ning nende lisajõgesid Lappachi, Goldachi ja Rimbachi.

21 Saksamaa ametiasutused on tunnistanud need alad 29. septembril 2004 ühenduse tähtsusega aladeks sobivateks aladeks. Kõnesolevad alad on määratud järgmiselt:

— Strogn, Hammerbach, Kollinger Bach (DE 7637-371),

— Iseni ja selle harujõgede org (DE 7739-371),

— Alam-Baieri küngaste suurkõrv-nahkhiirte kolooniad (DE 7839-371).

22 Neid alasid käsitlevate ökoloogiliste andmete kohaselt leidub nii DE 7637-371 kui ka DE 7739-371 alal üks direktiivi I lisas esinev esmatähtis elupaigatüüp, mis on kantud loetellu kui „Sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) kooslusega lammimetsad".

23 Lisaks määrasid Saksamaa ametiasutused Haagi trassi sektoris järgmise täiendava kaitseala:

— Ebersbergi ja Grosshaagi metsad (DE 7837-371).

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis põhikohtuasja hagejate kaebust menetledes, et 7. märtsi 2002. aasta heakskiitva otsuse tühistamine, mida nimetatud hagejad nõudsid, on võimalik üksnes juhul, kui huvide kaalumisel tehti ületamatuid vigu või rikuti ühenduse õigust, eriti kui võtta seisukoht, et vaidlustatud planeering mõjutab määratud kaitsealasid oluliselt, arvestades nende tunnustamist ühenduse tähtsusega aladena.

25 Neil asjaoludel otsustas Bayerischer Verwaltungsgerichtshof esiteks otsuse täitmise peatada ning teiseks otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Milline kaitsekord tuleb direktiivi 92/43[...] artikli 3 lõike 1 kohaselt — koostoimes sama direktiivi põhjendusega 6 ja võttes arvesse EÜ [...] artikli 10 teisest lõigust tulenevat keeldu võtta mis tahes meetmeid, mis võiksid kahjustada [EÜ] asutamislepingu eesmärkide saavutamist — ja järgides Euroopa Kohtu 13. jaanuari 2005. aasta otsust kohtuasjas C-117/03: Dragaggi jt (EKL 2005, lk I-167) kehtestada ühenduse tähtsusega aladeks sobivatele aladele, täpsemalt nendele, kus esineb esmatähtsaid elupaigatüüpe või esmatähtsaid

liike, enne seda, kui [...] komisjon on nad kandnud ühenduse tähtsusega alade loetelusse vastavalt eespool viidatud direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele?

2. Kuidas mõjutab kaitsekorda tõsiasi, et nimetatud alad on juba kantud komisjonile direktiivi 92/43 artikli 4 lõike 1 alusel saadetud siseriiklikku loetellu?

3. Kas [Baieri loodus- ja maastikukaitse ning virgestusseaduse] artikli 48 lõikes 2 [...] ette nähtud tingimustes on kõnealuste alade kaitsekord piisav, et olla kooskõlas ühenduse õigusega direktiivi 92/43 artikli 3 lõikes 1 koostoimes selle direktiivi põhjendusega 6 ja võttes arvesse EÜ artikli 10 teisest lõigust tulenevat keeldu võtta mis tahes meetmeid, mis võiksid kahjustada [EÜ] asutamislepingu eesmärkide saavutamist?"

26 Verwaltungsgerichtshof küsib tema lahendada olevas kohtuasjas, kas kaitsekord, mis tuleb kehtestada, tuleneb ühenduse õigusest või peavad liikmesriigid määratud alade kaitse tagama üksnes siseriiklikku kaitsekorda kuuluvate meetmete kaudu. Tegelikult sõltub sellele küsimusele antav vastus nendest eeskirjadest, kriteeriumidest ja faktilistest asjaoludest, mille alusel hinnata ohtusid, mis on planeerimisega eeldatavalt seotud.

27 Verwaltungsgerichtshofi arvates ei ole välistatud, et niisugune planeering mõjutab oluliselt esmatähtsaid elupaigatüüpe — lammimetsi. Ta leiab, et sellisel kujul läbib ja justnagu „lõikab" planeeritud trass terviklikku lammiala (Isen ja selle harujõed) mitmes kohas. Samuti tuleb arvesse võtta neid kahjustusi, mida nimetatud alale põhjustavad müra, heitgaasid, sildadelt langev vari, teelt levivad ohtlikud kemikaalid ja ebatüüpiliste taimeliikide introduktsioon ehituse ajal.

28 Verwaltungsgerichtshof märgib lõpuks, et hinnang niisuguse ala võimalike kahjustuste tõsiduse kohta, mis on määratud ühenduse tähtsusega alade loetellu kandmiseks, sõltub ka sellest, kas direktiiv nõuab sellise ala kaitse tugevdamist enne kõnealusesse loetellu lisamist.

Eelotsuse küsimused

Esimene ja teine küsimus

29 Nende küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse selle kaitsekorra kohta, mis kehtib nendel aladel, mis on pädevate siseriiklike ametiasutuste poolt määratud, et neid tunnustataks ühenduse tähtsusega aladena, kuid mille kandmine vastavasse loetellu seisab komisjoni otsuse taga.

30 Täpsemalt esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks küsimuse nimetatud kaitsekorra õigusliku olemuse kohta ja teiseks selle sisuliste tunnuste kohta.

31 Esmalt tuleb märkida, et ühenduse tähtsusega alade loetellu kandmise eesmärgil alade määramise protsessi suhtes kohaldatakse direktiivi artikleid 3 ja 4.

32 Nagu nähtub ka direktiivi artikli 3 lõikest 2, kujutab pädevate ametiasutuste otsus nende alade määramise kohta, mis võiksid kuuluda Euroopa erikaitsealade ökoloogilisse võrgustikku, endast esimest etappi Natura 2000 loomise protsessist.

33 Selles kontekstis tuleb eelkõige esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade määratlemise kohta teaduslikke hindamisi ja otsuseid tehes pidada silmas direktiivi III lisas sätestatud valikukriteeriume.

34 Selle protsessi käigus on komisjon kohustatud nimetatud kriteeriumide põhjal ja iga liikmesriigiga kooskõlastatult kehtestama ühenduse tähtsusega alade esialgse loetelu, märkides alad, kus on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

35 Mis puudutab komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud aladele kohaldatava kaitse taset, siis tuleb meeles pidada, et vastavalt direktiivi artiklitele 4 ja 5 laieneb selle direktiivi artikli 6 lõigetes 2, 3 ja 4 ette nähtud erikaitsealade kaitsekord sellisele alale niipea, kui see on kantud direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetellu, mille kinnitab komisjon.

36 Nagu Euroopa Kohus on sedastanud eespool viidatud kohtuotsuse Dragaggi jt punktis 25, järeldub sellest, et direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsemeetmeid kohaldatakse üksnes niisuguste alade puhul, mis on kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetellu.

37 Euroopa Kohus märkis siiski selle otsuse punktis 26, et sellest ei järeldu, nagu ei peaks liikmesriigid neid alasid kaitsma alates hetkest, mil nad näitavad neid direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile saadetud siseriiklikus loetelus aladena, mis sobivad ühenduse tähtsusega aladeks.

38 Euroopa Kohus on selle otsuse punktis 29 sedastanud, et ühenduse tähtsusega aladeks sobivate alade puhul, mida on nimetatud komisjonile saadetud siseriiklikes loeteludes ja mille hulgas võib olla ka alasid, millel esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatähtsaid liike, on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma kaitsemeetmeid, mis on „kohased" nimetatud ökoloogilise huvi kaitsmiseks.

39 Kuna siseriiklik kohus küsib, kuidas tõlgendada kohustust võtta niisuguseid „kohaseid" kaitsemeetmeid või täpsemini pädevate siseriiklike ametiasutuste

määratud alade kaitsekorra rakendamise tingimusi, siis tuleb meenutada — nagu ka Euroopa Kohus on sedastanud 7. novembri 2000. aasta otsuses kohtuasjas C-371/98: First Corporate Shipping (EKL 2000, lk I-9235, punktid 22 ja 23) —, et ühenduse tähtsusega alade esialgse nimekirja koostamiseks, mis võiks viia Euroopa kaitsealade sidusa võrgustiku loomiseni, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on siseriiklikul tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Tegelikult on ainult sellisel viisil võimalik viia ellu direktiivi artikli 3 lõikes 1 sätestatud eesmärk säilitada või taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal kogu liikmesriikide Euroopa territooriumil.

40 Euroopa Kohus on kõnealuse otsuse punktis 23 samuti sedastanud, et võttes arvesse asjaolu, et liikmesriigil ei ole alade riiklikku nimekirja koostades võimalust täpselt ja üksikasjalikult teada muudes liikmesriikides asuvate elupaikade olukorda, ei saa ta iseenesest välistada alasid, mille suhtes riiklikul tasandil on ökoloogiline huvi, mis tuleneb kaitse-eesmärgist, ilma et ta kahjustaks sama eesmärgi täitmist ühenduse tasandil.

41 Järelikult peab komisjonil kindlalt olema ammendav loetelu aladest, mis sobivad erikaitsealadeks, mille loomise eesmärk on omakorda luua Euroopas sidus ökoloogiline võrgustik. Siit järeldub ka, et hetkel, mil komisjonil tuleb teha otsus, peavad liikmesriikide määratud alad väljendama seda olukorda, mille alusel ühenduse jaoks potentsiaalselt oluliste alade teaduslik hindamine läbi viidi.

42 Kui see nii ei oleks, siis võiks see tegelikult kahjustada komisjoni otsustusprotsessi, mis ei tugine üksnes liikmesriikide poolt esitatud alade terviklikkusele, vaid mida iseloomustavad ka ökoloogilistest kriteeriumidest lähtuvad võrdlused liikmesriikide pakutud erinevate alade vahel, ning komisjon ei saaks enam asjaomases valdkonnas oma ülesandeid täita.

43 Siinkohal on oluline lisada, et direktiivi III lisa 2. etapi punkti 1 kohaselt: „[k]õik alad, mis liikmesriigid on 1. etapis määratlenud aladeks, kus on esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja/või liigid, loetakse ühenduse tähtsusega aladeks". Neid alasid võib seega kanda loetellu, mille peab koostama komisjon.

44 Eeltoodud järeldusi arvesse võttes tuleb liikmesriikidel nende alade osas, mis on määratud ühenduse nimekirja kandmiseks, võtta kohaseid kaitsemeetmeid, et säilitada nimetatud alade keskkonna omadused.

45 Siinkohal tuleb meenutada, et vastavalt direktiivi III lisa 1. etapile peavad pädeva ametiasutuse poolt tuvastatud ala keskkonna omadused vastama lisas loetletud hindamiskriteeriumidele, nimelt elupaigatüübi esindavuse aste, tema pindala, struktuur ja funktsioonid, seal esinevate liikide populatsiooni suurus ja tihedus, asjaomaste liikide seisukohast tähtsad elupaigatunnused, esindatud liikide populatsiooni isolatsiooniaste sellel alal ning ala väärtuslikkuse üldhinnang loodusliku elupaigatüübi ja asjaomaste liikide kaitse seisukohast.

46 Liikmesriigid ei saa seega heaks kiita tegevusi, mis võivad oluliselt kahjustada nimetatud kriteeriumide kaudu määratletud ala keskkonna omadusi. Just niisuguse

olukorraga on tegu, kui tegevus võib kaasa tuua kas ala pindala olulise vähenemise või viib alal esinevate esmatähtsate liikide kadumiseni või võib viimaks viia ala hävimiseni või selle iseloomulike tunnuste kadumiseni.

47 Seega tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade puhul nõuab kohane kaitsekord, et liikmesriigid ei kiidaks heaks niisuguseid tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada nende alade keskkonna omadusi.

Kolmas küsimus

48 Selle küsimusega soovib siseriiklik kohus, et tõlgendataks ühenduse õigust, mis puudutab eespool viidatud kaitsekorra rakendamise üksikasju.

49 Kõnealuste alade suhtes kohaldatava kaitsekorra rakendamise kohta tuleb märkida, et liikmesriigid peavad võtma kõik meetmed, milleks nad on kohustatud.

50 Rakendatava menetluse üksikasjad kuuluvad iga liikmesriigi siseriiklikku õiguskorda, kuid need ei või olla ebasoodsamad kui need, mis reguleerivad sarnaseid siseriiklikke olukordi, ega tohi muuta ühenduse õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktikas

võimatuks või ülemäära raskeks (vt selle kohta eelkõige 14. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-312/93: Peterbroeck, EKL 1995, lk I-4599, punkt 12, ja 16. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-78/98: Preston jt, EKL 2000, lk I-3201, punkt 31).

51 Järelikult tuleb kolmandale küsimusele vastata, et liikmesriigid peavad siseriikliku õiguse alusel võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade keskkonna omadusi. Siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata, kas tegemist on niisuguse juhtumiga.

Kohtukulud

52 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade puhul nõuab

kohane kaitsekord, et liikmesriigid ei kiidaks heaks niisuguseid tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada nende alade keskkonna omadusi.

2. **Liikmesriigid peavad siseriikliku õiguse alusel võtma kõik vajalikud meetmed, et hoida ära tegevusi, mis võiksid oluliselt kahjustada komisjonile saadetud siseriiklikku loetellu kantud alade keskkonna omadusi. Siseriikliku kohtu ülesanne on hinnata, kas tegemist on niisuguse juhtumiga.**

Allkirjad